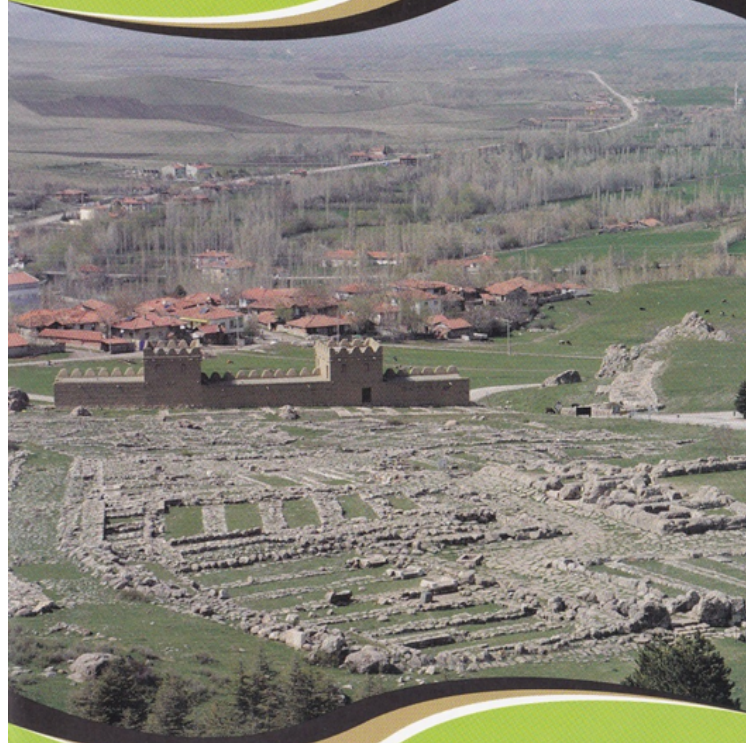

T.C.
ÇORUM VALİLİĞİ

HATTUŞA
BÜYÜK MABET
(1 nolu Tapınak)

HATTUSHA
GREAT TEMPLE
(Temple No.1)

İL KÜLTÜR ve TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ

BÜYÜK TAPINAK (1 NO'LU TAPINAK)

Hitit devletinde dünyevi ve ruhani alan arasındaki sınır net değildi. Bu durum ekonomik alanda da böyledir, çünkü ülkenin en büyük rahibi olan kral, tapınakların ihtiyaçlarının karşılanmasını da düzenliyordu. Tapınaklara toprak ve savaş ganimetleri devreden kral aynı zamanda, kentler ve eyaletlerin tapınaklara ödemeleri gereken vergileri de belirliyordu. Tapınakların bakımından ve korunmasından sorumlu olduğu gibi, tapınak eşyaları ve personeli ile tapınak malı olan toprak ve ürünler üzerinde yaptırım gücü de vardı.

Başkent Hattuşa'da bu güne kadar 31 yapı tapınak olarak tanımlanmıştır. Hitit metinlerinde sık sık "Hattuşa ülkesinin bin tanrısından" söz edilmektedir. Kuşkusuz bu tanrıların çoğu İmparatorluk ve kült başkenti Hattuşa'da kendilerine bir tapınım yeri edinmişlerdi. Hitit tapınakları, diğer Eski Doğu kültürlerinde olduğu gibi yalnız kült merkezi ve tanrıların evi değildi. Tapınaklar, görevlileri tarafından işletilen topraklara ve ilişkilere sahipti.

Büyük Tapınak, 65x42 m. boyutları ile Hattuşa'nın en büyük yapı kompleksidir. Tüm çevresini saran depo odaları ile birlikte 14.500 m2'lik bir alanı kapsamaktadır. İnşa yazıtı bulunmamamınsa rağmen, tapınağın M.Ö.13. yy. ortalarında hüküm süren Büyük Kral III. Hattuşili tarafından yaptırıldığı düşünülmektedir.

Tapınak 1.5 m. yükseklikte taş bloklar ve üzerinde günümüzde Anadolu'nun bazı bölgelerinde hımış olarak adlandırılan, ahşap çerçevelerin sağlamlaştırıldığı kerpiç duvarlardan

GREAT TEMPLE (TEMPLE NO. 1)

In the Hittite Civilization, the boundaries between the material and the immaterial world were vague. This reflected itself in the economical realm as well, as Kings, who were also the greatest clergies, financed the needs of the temples. They assigned all land and prizes obtained in war to the temples, and they also determined the taxes which cities and states should pay to the temples. They were responsible from the maintenance and preservation of the temples, and they had administrating power on the temple personnel as well as temple's land and the agricultural products obtained on it.

In the capital, Hattusha, 31 structures are defined as temples. In the Hittite texts, the "Thousand Gods of the Hattusha" are frequently mentioned. Undoubtedly, most of these gods had a temple under their name throughout the Hittite Empire and the capital, Hattusha. The Hittite temples were, unlike in the old Eastern cultures, only a religion center, but an agricultural business ran by its staff.

The Great Temple itself measures 65 m x 42 m, and it is the largest construction complex of Hattusha. With the surrounding warehouses included, this complex occupies 14.500 m² of land. Even though no epigraph was found regarding the construction, it is inferred that the temple was built during the reign of Great King III, Hattushili, in 13th century B.C..

The temple was built using stone blocks and a material called "Himish" in Anatolia, which consists of adobe consolidated with wooden frames. The walls were plastered and the plaster was painted

oluşmaktaydı. Duvarlar sıvalı ve sıvalar kısmen boyalı ve kabartmalıydı. Tapınağın üzeri düz damlıydı; ahşap kirişlerle kapatılmış çatı, toprak örtü ile kaplı idi.

Tapınağa girişte yer alan Aslanlı Taş Tekne 5.5 m. uzunluğundadır. Üzerindeki tipik keski izlerine göre Roma/Bizans taş ustaları tarafından parçalanarak tahrip edilmiştir. Tapınak yapısına üç büyük eşiği olan, sağında ve solunda küçük odacıkları bulunan kapıdan girilir. Kapı, büyük yassı taşlarla döşeli tapınak yoluna açılır. Soldaki depo odasında hakkında pek çok hikâye anlatılan yeşil taş bulunur. Yeşil taş Hattuşa çevresinde doğada var olan nefrit türü bir kayacıktan işlenmiştir. Hitit yazılı kaynaklarında sık olarak kutsal taşlardan söz edilirse de, bunların hiç birinin yeşil renkte olduğu belirtilmez. Bu blok orijinal yerinde değildi; çünkü hemen yakınındaki eşik taşından da anlaşıldığı gibi taban seviyesinin altında durmaktadır. Kireçtaşı bloktan yapılmış olan küçük dörtgen tekne de yine külle ilgili bir işleve sahip olmalıdır.

Tapınak ana binasının girişi 27x20 m. boyutlarındaki iç avluya açılır. Asıl kült mekanları avlunun karşısında yer alır. Üstü açık avluyu yüksek duvarlar çevreler. Avlunun bu günkü görünümü pek etkileyici olmasa da Hitit yazılı kaynaklarına göre dini törenlerin büyük bir bölümü tapınak avlularında

or embossed at some places. The top of the temple had a flat roof, and the roof which consisted of adobe beams, was covered with a sheet of earth.

The Stone Lion Basin found at the entrance of the temple is 5.5 metres long. According to the typical chisel marks, it must have been damaged by Roman/Byzantine stone artisans. The temple is entered through the door with three thresholds and which is neighbored by two small chambers on its left and right sides. The door opens to the temple path which is paved with big, flat stones. In the warehouse room on the left, the green stone, about which many stories are told, is found. The green stone is processed from a stone that resembles nephrite and that is commonly found in the Hattusha area. Although sacred stones are frequently mentioned in the Hittite texts, it is never specified that these stones are green. The block mentioned here is actually not in its original location, because as it can be inferred from the door stone that it is below ground level. The little rectangular basin, made of limestone blocks is assumed to have a religious purpose as well.

The entrance of the main temple opens to an inner courtyard of 27 m x 20 m. The main religious area is found across from the courtyard. This roofless courtyard is surrounded by high walls. Although the courtyard does not look impressive today, according to Hittite sources,

yapılıyordu. Avluyu geçtikten sonra yalnızca ülkenin en büyük din adamları olan kral ve kraliçe ile sayılı birkaç rahibin girebildiği tapınağın en kutsal bölümüne ulaşılır. Bu alan Hatti ülkesinin Fırtına Tanrısı ile Arinna'nın Güneş Tanrıçasının heykellerinin konulduğu iki kült odasından oluşmaktadır.

Tapınakta bulunan diğer odalar başka kült etkinliklerinde kullanılmaktaydı. Büyük Tapınağı 200'e yakın depo odası çevrelemektedir. Kuzeybatıdaki depo odalarının alt katlarında erzak küplerinin yüzlerce açığa çıkarılmıştır. 2000 litreye ulaşan hacimleriyle bu küplerde, tapınağa vergi olarak gönderilen tahıl, baklagiller, kuru meyve, şarap ve yağ gibi erzak muhafaza ediliyordu. Diğer depo odalarından güneydoğudaki iki odada binlerce parçadan oluşan çivi yazılı tablet arşivi bulunmuştur. Yine tapınağın güney batısındaki yapı kompleksinin ise tapınak görevlilerinin çalıştığı bir iş evi olarak yorumlanmaktadır.

most religious ceremonies were held here. Past the courtyard is the most sacred area of the church, where only the king, the queen and some significant clergymen could enter. This area consists of two chambers where sculptures of the Storm God, Arinna, and the Sun Goddess are found.

The rest of the rooms found in the temple were used during other religious activities. The Great Temple is surrounded by 200 storage rooms. In the bottom floors of these rooms, which are found in the northwest side of the temple, hundreds of earthenware supply jars were found. These jars, which in total provided up to 2000 litres of storage, were containing grains, legumes, dried fruits, wine and fat which were sent to the temple as tax.

In two storage rooms found in the southeast, an archive of thousands of cuneiform scripts tablets were found. Also the edifice complex which is in the south west direction of the temple is interpreted to be a work house for temple employees.

İL KÜLTÜR ve TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ

Tel:0. 364. 213 47 04 - 213 85 02 • Fax:0. 364. 212 05 10

Çorum Müzesi:0.364. 213 15 68 Boğazkale Müzesi:0.364.452 20 06

Hattuşa Örenyeri:0. 364. 452 22 00

www.corumkulturturizm.gov.tr e-mail:corum@kultur.gov.tr

T.C. Çorum Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğüne hazırlanmış İl Özel İdaresince bastırılmıştır.